

Hij die op lofzangen troont

Preek over Psalm 22:4

Te lezen: Psalm 146:1,4,6,8 en Psalm 22:4
Delft, 23 oktober 1976

Waar is God? Deze vraag wordt door veel mensen in verschillende situaties gesteld. Middelbare scholieren en studenten discussiëren erover. Waar is God? Op de zondagsschool hebben ze geleerd, dat God in de hemel woont. In de hemel, ver boven de sterren ... Maar wanneer je op school les krijgt in natuurkunde en in sterrenkunde, weet je met die uitdrukking vaak niet meer goed raad: God woont in de hemel ... Wat is de hemel dan? En waar is de hemel? Ver boven de sterren?! Maar de sterrenwereld breidt zich voortdurend uit! Wetenschapsmensen spreken van een uitdijend heelal. De ruimte waarin de sterrenwerelden zich bewegen lijkt oneindig te zijn... Scholieren en studenten zitten er zwaar over te bomen: Waar is God, wanneer je al deze wetenschappelijke kennis in rekening brengt? Iemand uit de kring zegt: Als mensen van de 20^e eeuw kunnen we niet meer zeggen dat God in de hemel woont! God woont in mijn ziel ... Een ander zegt: Ik zou het liever zo willen formuleren: God is de grond van mijn bestaan! Een derde zegt: Maar laten we niet vergeten, dat de mens wezenlijk mede-mens is! God is de grond van de ontmoeting met de ander! God kom je tegen in de ander! Kent u dit sfeertje? Het sfeertje van de diepzinnige discussies over God en waar God is? Waar is God? Is het ook uw ervaring dat hoe diepzinniger en geleerder je hierover discussieert, hoe verder God weg lijkt? Waar is God? Hoeveel studenten zullen na een discussieavond met dit onderwerp, in de kleine uurtjes van de nacht eenzamer dan ooit naar hun kamer zijn teruggekeerd? God leek verder weg dan ooit tevoren. Het is net alsof God op de vlucht is voor mensen die over Hem discussiëren.

Waar is God? De dichter van psalm 22 zegt dat God troont op de lofzangen van Israël: 'Gij zijt de Heilige, die troont op de lofzangen Israëls'. Deze woorden roepen het beeld op van een koning die in een draagstoel door zijn dienaren wordt gedragen, zijn dienaren hebben de draagstokken op hun schouders. Boven hun hoofden troont de Koning in zijn kostbare zetel. Ze zien hun Koning niet, de dienaren. Maar ze twijfelen geen moment aan zijn aanwezigheid. Ze voelen het gewicht in zijn aanwezigheid rusten op hun schouders. Een loflied is zo'n draagstoel waarin God troont. Waar is God? God zoekt zich een plaats op liederen tot zijn eer gezongen. God zoekt zich een plaats op gebeden waarin Hij geloofd en geprezen wordt. Dat beleef ik soms heel reëel. Het gaat mij zoals het u op zondag soms zal gaan. Je bent niet geconcentreerd op de dienst in de gemeente. Je bent moe, allerlei gedachten spoken door je hoofd. Je bent de dag tevoren geweldig in christenen teleurgesteld. Vlak vóór de dienst vertelt iemand je iets dat niet zo prettig overkomt. En wèg is het verlangen naar de dienst. Je voelt niets van Gods tegenwoordigheid. Meer dan eens heeft het loflied aan het begin van de dienst mij de concentratie en liefde en de vreugde teruggegeven. 'Looft God, looft zijn naam alom'

‘Heilig, heilig, heilig’
‘Eer zij aan God de Vader,
ere zij aan God de Zoon,
ere zij de Heil’ge Geest, de Trooster,
God drieënig op zijn troon.’

Wanneer ik het lied had opgegeven, en de gemeente zong, en ik stemde er mee in, was het alsof ik ineens God Drieënig op zijn troon voelde zitten. Hij had plaats genomen in de draagstoel van het loflied, dat ik zong, ineens voelde ik zijn aanwezigheid rusten op mijn schouders. Ineens doortintelde het me: Hij is er waarachtig!

Laat niemand denken, dat lofliederen alléén geschreven zijn voor onze vroomste momenten. Soms zie je kerkgangers tijdens het zingen van een prachtig lied met een nors of een verdrietig gezicht hun mond houden. ‘Ik had er geen behoefte aan om te zingen, krijg je dan bij vraag als antwoord. Of: ‘Ik was er helemaal niet voor in de stemming’. Lofliederen zijn geen liederen voor vrome stemmingen. De dichter van psalm 22 was wat dat betreft helemaal niet in de stemming. Luistert u eens naar de eerste regels van psalm 22: ‘Mijn God, mijn God, waarom hebt gij mij verlaten?’ En: ‘Mijn God, ik roep des daags, en Gij antwoordt niet, en des nachts, en ik kom niet tot stilte.’ Hij was helemaal niet in de stemming om God te prijzen. Hij zag niets van God. Hij voelde niets van God. Desondanks gaat hij verder met: ‘Gij zijt de Heilige, die troont op de lofzangen van Israël.’ En hij voegt in deze psalm de daad bij het woord: In zijn gevoel van God verlatenheid prijst hij God. In zijn teleurstelling over blijkbaar onverhoorde gebeden looft hij God. Hij weet het: God is er, óók als ik niets van hem zie. God is er, óók als ik niets van Hem begrijp. God is er. In mijn gevoel van verlatenheid, in mijn onbegrip, in mijn twijfel kan ik dit ervaren, wanneer ik Hem loof en prijs. Want God troont op de lofzangen Israëls.

Tijdens de belegering van Warschau, in de tweede wereldoorlog, zagen de vele Joden de dood in het aangezicht. Duizenden van hun geloofsgenoten zagen zij sterven. Degenen die nog in leven waren, wisten bijna zeker dat zij overleefden om onder de hand der Duitsers de dood te vinden. Uit het Joodse getto van het belegerde Warschau zijn brieven naar de buitenwereld gesmokkeld. In één ervan stond te lezen: ‘Geloofd zij de Eeuwige! Rechtvaardig is Hij in al zijn werken. Gezegend zij Zijn naam’. Een buitenstaander zal zich afvragen: Hoe is dat mogelijk?! Hoe kan een mens, vlak vóór zijn ondergang en die van zijn geloofsgenoten schrijven: Geloofd zij de Eeuwige?! Tijdens de watersnoodramp die in februari 1953 ons land trof, moesten Zeeuwse boeren een veilig heenkomen zoeken op het dak van hun boerderij. Het is bekend dat zij, terwijl het water hun leven bedreigde en hun bezit verzwolg, psalmen zongen tot eer van God. Wanneer je het je probeert voor te stellen lopen de rillingen je over de rug. Huiverend vraag je je af: Hoe is dat mogelijk?! Psalmen zingen terwijl je wereld verzwolgen wordt?! Hoe is dat mogelijk? Psalm 22 geeft het antwoord: God troont op de lofzangen van zijn volk. God was niet ver weg, voor die Joden in Warschau, voor die boeren op het dak van hun boerderij. God was hen vlakbij. Hij troonde op hun lofzangen. Zo heeft ook Jezus het zwaar. In Marcus 14: 26 lezen we

hoe Jezus na het laatste Avondmaal, de weg van het kruis inslaat. ‘En na de lofzang gezongen te hebben vertrokken zij naar de Olijfberg.’

In deze dienst zijn wellicht mensen voor wie God erg ver weg is. U hebt zoveel in het leven meegemaakt. U bent zo teleurgesteld in christenen. U hebt zo lang gebeden om beterschap, om hulp, om bevrijding. En God heeft uw gebeden nooit verhoord. Misschien denkt u: ‘als jij zou voelen wat ik voel, zou je niet zo gemakkelijk over God praten. Het zegt me niets, het zegt me niets, deze dienst. Ik heb te veel in het leven meegemaakt.’ Ik kan u slechts adviseren: Laat u niet door uw gevoelens beheersen. Laat u in een lofprijzing uittillen boven uw gevoelens. U bent eens geweldig in medechristenen teleurgesteld. Wanneer dat gevoel van teleurstelling zich weer eens van u meester maakt: Dank God dan voor de gave van zijn Zoon. Zeg het hardop, terwijl u in de auto onderweg bent voor uw werk. Zeg het met de woorden van Johannes drie wanneer u zelf geen woorden kunt vinden: ‘God, Ik dank U, dat U also lief de wereld had, dat U Uw eniggeboren zoon niet gespaard, maar voor allen, ook voor mij, gegeven hebt’.

Veel christenen hebben in hun leven ervaren dat zij in zo’n dankzegging God weer dichtbij wisten. Dwars tegen eigen gevoelens van teleurstelling en verdriet in. God troont op de lofzangen van zijn volk. Een van de ergste dingen die je in het leven kan passeren is wel het verlies van man of vrouw, of kind. Er zullen hier mensen zitten die vaak overspoeld worden door de vloed van een immens verdriet over het verlies van man of vrouw, van zoon of dochter. U hoeft zich hierom niet een slecht christen te voelen. Ik durf zelfs te zeggen: Het zou een bedenkelijke zaak zijn, wanneer u dit verdriet nooit kende! Dit verdriet behoeft echter niet over te gaan in een gevoel van God verlatenheid. Het verdriet om het verlies van een geliefde, behoeft u niet van God te beroven. Dank God, als het verdriet u overmant, voor wat God U zoveel jaren heeft geschonken in uw man, in uw vrouw. Prijs Christus voor zijn overwinning op de dood, met Pasen. De woorden van Romeinen acht, opdat noch dood noch leven u kunnen scheiden van de liefde van Christus Jezus. En u zult het mogen bemerken, dat God óók in het verlies, óók in het verdriet daarover, niet ver weg is. God troont op de lofzangen van zijn volk.

Je hebt als kind op een heel spontane ongecompliceerde manier in God geloofd. Het was allemaal heel vanzelfsprekend voor je: Wij mensen wonen hier op aarde. En God woont boven in de hemel. Vanuit de hemel kijkt Hij op ons neer en zorgt voor ons. Maar sinds je op school vakken krijgt als natuurkunde en kosmografie en sterrenkunde, is die voorstelling uit je kindergeloof niet meer zo vanzelfsprekend. Vaak zit je diepzinnig met vrienden en vriendinnen over deze dingen te discussiëren. Waar is God? Het is heel goed om hierover te spreken. Het kan je helpen je inzicht te verruimen. Het is helemaal niet nodig om als volwassene precies dezelfde geloofsvoorstellingen te hebben die je als kind had. Alleen: In discussies kom je God zelf niet tegen. Je kunt niet over Hem praten zonder Hem zelf te ontmoeten. God troont niet op discussies. God troont op lofzangen.

Er is een geweldige ruimte tussen hemel en aarde. Nu praat ik niet over kilometers, of over lichtjaren. Ik denk aan heel andere afstanden. Tussen aarde en hemel, tussen een mens en God, - óók tussen een gelovig mens en God! - liggen zoveel vragen en raadsels. Heel persoonlijke vragen: Hoe kan God dit of dat toelaten?! Ook wat ze 'wetenschappelijke' vragen noemen: Waar is dan de hemel? Hoe is het heelal ontstaan? Hoe oud is de aarde? En nog veel meer. Er is een geweldige ruimte tussen aarde en hemel, tussen een mens en God. We moeten niet proberen deze ruimte vol te redeneren. Je hoeft God niet te begrijpen om het zeker te weten dat Hij er is. Een begrepen God is geen God. Een God die een onderdeel is van een theorie over het ontstaan van het heelal of een onderdeel is van een wereldverklaring is geen God. Er is en blijft een geweldige ruimte tussen aarde en hemel. Die ruimte moet je niet vol willen praten met misschien wel heel vrome of heel diepzinnige redeneringen. Er is een mogelijkheid om, ondanks alle vragen en raadsels en onwetendheid die er is tussen u en uw God, toch zeker te weten dat Hij er is, dat Hij er heel persoonlijk voor u is. In de lofprijs en de dankzegging wordt de afstand hemel - aarde overbrugd. God woont niet op onze redeneringen en verklaringen. Hij troont op de lofzangen. De lofzang is de brug tussen aarde en hemel, dwars over de zee van onze vragen en onwetendheid. Prijs God als de schepper van hemel en aarde. Als je op een heldere vriesnacht naar boven kijkt en het duizelt je als je de sterrenhemel ziet: Prijs God om zijn werken. Er zijn vele theorieën over het ontstaan van het heelal. Sommige zullen best veel waars bevatten. Maar zelfs de meest ware theorie zal niet aan God raken. Hij woont niet in theorieën. Prijs Hem als de schepper en je raakt aan het diepste geheim van het heelal. Prijs God voor de zending van zijn Zoon. Voor Christus' kruisdood en opstanding. Prijs Hem als degene die uw leven in zijn hand heeft. Dat lost niet alle vragen over uw levensloop op. Maar over de zee van vragen die er voorlopig blijven, slaat de lofprijs een brug tot God. En u voelt het: Hij is er. Hij troont op mijn lofzang.

Amen.